

۲۲۹۸۳۰۸

به نام خدا

نیازسنجی آموزشی شرکت‌های دانش بنیان

در راستای تجاری سازی در حوزه ICT

دکتر سمیه عزیزی (مدیر دانشگاه)

دکتر مریم اسلام‌پناه (هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه)

انتشارات آریوخان

۱۴۰۰

سرشناسه	: عزیزى، سمیه، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: نیازسنجی آموزشی شرکت‌های دانش‌بنیان در راستای تجاری‌سازی در حوزه ICT / سمیه عزیزى. مریم اسلام‌پناه
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات آریوحن، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۲ ص.
شابک	: 978-622-5762-04-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: نیازهای آموزشی -- ایران -- ارزشیابی -- نمونه‌پژوهی Training needs -- Iran -- Evaluation -- Case studies تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات -- ایران -- نمونه پژوهی Information and communications technologies -- Iran -- Case studies
رده بندی کنگره	: ۹۲۶/۲۸۳۱LB:
رده بندی دیویی	: ۲۰۱۲۰۹۵۵۳۳/۳۷۱:
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۱۴۰۱۲:



نیازسنجی آموزشی شرکتهای دانش بنیان

در راستای تجاری سازی در حوزه ITC

مؤلفان:

دکتر سمیه عزیزى (مدرس دانشگاه)

دکتر مریم اسلام‌پناه (هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه)

ناشر: آریوحن

نوبت چاپ: یکم: ۱۴۰۰ / شمارگان: ۱۰۰۰ / قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

طرح جلد: روژان محمدی (کلهر)

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۷۶۲-۰۴-۶

فهرست

۵	مقدمه
۱۳	فصل نخست: مفاهیم و مبانی نظری پژوهش
۱۵	- تعاریف مفهومی
۱۶	- تعاریف عملیاتی
۲۰	- بخش اول: مبانی نظری پژوهش
۲۵	- طبقه‌بندی نیازهای آموزش
۲۶	- اهداف نیازسنجی
۳۰	روش‌های نیازسنجی
۴۲	- آشنایی با شرکت‌های دانش‌بنیان
۴۷	- اهداف شرکت‌های دانش‌بنیان
۷۵	- تجاری‌سازی شرکت‌های دانش‌بنیان
۱۱۴	- بخش دوم: پیشینه پژوهش
۱۱۹	- تحقیقات انجام شده در داخل و خارج کشور
۱۳۱	فصل دوم: تجزیه و تحلیل داده‌ها (یافته‌ها)
۱۳۴	- آمار توصیفی
۱۵۱	فصل سوم: نتیجه‌گیری کلی
۱۶۵	منابع

مقدمه

در عصر کنونی که هر روز تحولات تازه و مشاغل نوینی پدیدار می‌شود و صنعت و تکنیک، اساس مناسبات کهن را در هم می‌ریزد، مهارت‌ها و تحصیلات تازه جانشین وضع ساده قبلی می‌شود، شاهد پیشرفت‌های زیادی در عرصه فن‌آوری علم و تکنولوژی هستیم که این وضعیت تغییرات عمده‌ای را زندگی امروزی بشر بوجود آورده است. در این راستا، دو عامل متغیر و متفاوت، یکی جامعه در حال تحول و گسترش و دیگری فردی که استعداد و توانایی‌ها و علاقه و تحصیلات خاص دارد، نیازمند ارتباط با یکدیگرند. جامعه احتیاج به افراد متخصص دارد تا بتوان در جهت یک ارتباط و تسهیل آن، اقدام نمایند. فرایند تغییر و تحول مستمر و پرتاب در آغاز هزاره سوم میلادی، از عمده‌ترین جریان‌های حاکم بر حیات بشری و از مهم‌ترین مشخصات بارز آن به شمار می‌رود و فرایند توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان که اساس و بستر ساز تغییر و تحول و دگرگونی است در این خصوص نقش بسیار بنیادین و تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کند. (گی‌روشه، ترجمه؛ منصور وثوقی، ۱۳۸۵).

در دنیای امروز اقتصاد و کسب و کار دچار تغییرات بنیادی ماهیتی و ساختاری شده است و ظهور اقتصاد دانش‌بنیان تحولی زیربنایی در ابعاد گوناگون جوامع پدید آورده است. در کشور ما نیز در طی سال‌های گذشته تأکید بسیاری بر روی توسعه و آموزش دانش‌بنیان و لزوم انجام آن صورت گرفته است. شاید بهترین گواه این ادعا پیشرفت‌های علمی صورت گرفته شده در این زمینه باشد که در همه آنها به نوعی به

ایجاد و به‌کارگیری اقتصاد، ساختار یا شرکت‌های دانش‌بنیان و یا واژگانی از این دست اشاره شده است. الزام ورود و پرداختن به مباحث دانش‌بنیان در کشور امری پذیرفته شده است که مورد توافق همه ارکان کشور می‌باشد. اما یکی از بارزترین مصادیق توسعه دانش‌بنیان، ایجاد، رشد و تکامل شرکتهای دانش‌بنیان در کشور می‌باشد که خود موتور محرک اقتصادی این شرکت‌های دانش‌بنیان می‌باشد. در شرایط کنونی رشد و تکامل شرکت‌های دانش‌بنیان در کشور ما به یک مسئله اساسی و زیربنایی و تا حدی بفرنج بدل گردیده است.

پژوهش پیش‌رو، پیرامون نیازسنجی آموزشی شرکت‌های دانش‌بنیان در راستای تجاری‌سازی در حوزه فناوری اطلاعات تهیه شده است. شرکت‌های دانش‌بنیان به واقع یکی از موضوعات اساسی و محوری توسعه و تعالی کشور در ابعاد گوناگون می‌باشد. به اعتقاد بسیاری از صاحب‌نظران، یکی از راه‌های رهایی کشور از چالش‌های اقتصادی و اجتماعی پیش‌رو، همت جدی در امر توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه فناوری اطلاعات می‌باشد.

شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان، شرکت یا مؤسسه‌ای خصوصی یا تعاونی است که به‌منظور هم‌افزایی علم و ثروت، توسعه‌ی اقتصاد دانش‌محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی و تجاری‌سازی تحقق و توسعه در حوزه‌ی فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده فراوان به‌ویژه در تولید نرم‌افزارهای مربوطه تشکیل می‌شود. برای به‌بازار رسانیدن محصولات شرکت‌های دانش‌بنیان نیاز به تجاری‌سازی محصولات آنها می‌باشد. تجاری‌سازی، فرآیندی است که دانش تولید شده را به محصولات قابل عرضه در بازار تبدیل می‌کند. (امانی‌تهرانی و احمد امینی، ۱۳۹۰)

نیازها، همواره یکی از عوامل عمده و اساسی در حرکت و تکامل انسان به‌شمار می‌آیند. در بین نیازهای انسان، نیاز به آموزش از جایگاه ممتازی برخوردار است. هرچه جوامع بشری کامل‌تر می‌شوند، نیازهای آموزشی آنها نیز گسترده‌تر و پیچیده‌تر می‌شود.

در چنین شرایطی انتخاب ضروری ترین نیازها، از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است. و ملتی که بتواند اساسی ترین نیازهای خود را شناسایی و مرتفع کند، یقیناً پیشگام‌تر از بقیه خواهد بود.

امروزه بحث آموزش تخصصی در سازمان‌ها، یکی از مباحث مهم مدیریتی است. شناخت نیازسنجی آموزشی در هر سازمانی به‌ویژه در شرکت‌های دانش‌بنیان که براساس فرآیندهای علمی پایه‌ریزی شده‌اند، می‌تواند به مفاهیم اساسی آموزش کمک کند. نیازسنجی آموزشی، بخشی از فرآیند برنامه‌ریزی آموزشی است، که به‌عنوان ابزاری در خدمت سازمان برای تأمین اهداف آن محسوب می‌شود. بنابراین شناخت اهداف سازمان در اولویت کاری، برای نیازسنجی و در نهایت برنامه‌ریزی آموزشی از اهمیت خاصی برخوردار است. یک سازمان از طریق طراحی برنامه‌های آموزشی خواهد توانست از موضع فعلی به موضع مورد نظر و مطلوب برسد. لذا تعیین نیاز آموزشی و طراحی برنامه‌های آموزشی را که از عناصر اصلی رسیدن به وضعیت مطلوب است می‌توان، به‌عنوان حفظ و بهبود نیروی انسانی سازمان برای رسیدن به هدف‌هایش تعریف کرد.

اولین و اساسی‌ترین گام در تدوین و اجرای برنامه آموزشی، اجرای صحیح مبتنی بر واقعیت فرایند نیازسنجی است. نیازسنجی در حقیقت سنگ بنای آموزش است و هر قدر این سنگ، بنیانی‌تر و مستحکم‌تر باشد، بنای روی آن محکم‌تر و آسیب‌ناپذیرتر خواهد بود. در قلمرو آموزش، نیازسنجی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی و ضروری فرایند برنامه‌ریزی در نظر گرفته می‌شود و هر کجا که مسئله تدوین طرح‌ها و اتخاذ مجموعه‌ای از تدابیر آموزشی مطرح باشد، از نیازسنجی به‌طور مکرر یاد می‌شود و مبنای منطقی هر برنامه وجود نیاز یا مجموعه‌ای از نیازهاست و از آن جایی که شرکت‌های دانش‌بنیان بویژه در راستای تجاری‌سازی به‌عنوان سرمایه‌های ارزشمند تولیدی، خدماتی و... هر کشوری نقشی به‌سزا در توسعه و پیشرفت آن بازی می‌کنند تعیین نیازهای شرکت‌های دانش‌بنیان در راستای تجاری‌سازی به‌ویژه در بخش ICT از اولویت خاصی برخوردار

می‌باشد. برای کشورهای در حال توسعه‌ای چون ایران، که در مرحله رشد و خیز اقتصادی قرار دارند، نیاز به توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان و به‌کارگیری توانایی این شرکت‌ها در حوزه‌های مختلف بویژه ICT نیاز حیاتی و مضاعف است.

باتوجه به اینکه منابع انسانی شرکت‌هایی که بر پایه دانش بنیانگذاری شده‌اند، یکی از عوامل مؤثر در پیشرفت و توسعه جوامع در هر کشوری هستند. از این‌رو، کشورها بسیاری از منابع خود را صرف توسعه کمی و کیفی نظام‌های آموزشی برای تربیت چنین نیروی انسانی متخصص و ماهر می‌کنند.

زمینه فعالیت‌های شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه‌های متعدد می‌باشد که می‌توان برخی از آنها به این قرار عنوان کرد: انجام پژوهش‌های کاربردی و توسعه‌ای، ارائه خدمات تخصصی و مشاوره‌ای (خدمات علمی، تحقیقاتی و فنی) (تولید محصولات با فناوری نوین) توسعه فناوری، انجام خدمات نظارتی بر پروژه‌های پژوهشی، اجرائی و مشاوره‌ای، ارائه خدمات توسعه کارآفرینی، ایجاد مراکز رشد و خدمات ایجاد و توسعه کسب و کار، ارائه خدمات توسعه محصول جدید، ارائه خدمات ایجاد و توسعه خوشه‌های کسب و کار، تشخیص فرصت‌های کارآفرینی، انجام خدمات توسعه فناوری، انجام خدمات ورود کسب و کارها به بازار بین‌الملل و جهانی کردن آنها، برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های توسعه کارآفرینی در سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی و... که باتوجه به اینکه در عصر حاضر فناوری اطلاعات و ارتباطات به نوعی بر زمینه‌های دیگر فعالیت‌های شرکت‌های دانش‌بنیان نیز مؤثر است.

از این‌رو، این پژوهش به مسأله نیازهای آموزشی شرکت‌های دانش‌بنیان در زمینه تجاری‌سازی در حوزه ICT می‌پردازد. نیازهایی که کمبود آموزش‌های لازم در زمینه آنها باعث شده که بیشتر شرکت‌هایی که دارای ساختاری دانش‌بنیان هستند، به علت عدم آشنایی با قوانین مهارت در زمینه‌های تبدیل ایده به تجارت، قادر به تجاری‌سازی ایده خود در حوزه ICT خود نیستند. مسأله‌ای که باتوجه به اهمیت فوق‌العاده شرکت‌های دانش

بنیان به عنوان سرمایه‌های اقتصادی کشور، که تاکنون در زمینه آن مطالعه‌ای صورت نگرفته است. غافل از اینکه یکی از مهم‌ترین علل و موانع تجاری‌سازی شرکت‌های دانش‌بنیان، عدم توجه به نیازهای آموزشی آن‌ها می‌باشد.

فرایند تغییر و تحول مستمر و پرشتاب در حوزه تکنولوژی، از عمده‌ترین جریان‌های حاکم بر حیات بشری و از مهم‌ترین مشخصات بارز آن به‌شمار می‌رود. فرایند ایده‌پردازی و تجاری‌سازی که اساس و بستر ساز تغییر و تحول و دگرگونی است در این خصوص نقش بسیار بنیادین و تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کند. افراد، سازمان‌ها و جوامعی که نتوانند خود را با این تحولات پرشتاب همگام کنند، دچار حالت ایستایی و توقف و سکون خواهند شد. بی‌شک در آینده حضور فعالی نخواهند داشت و سرانجام دچار اضمحلال می‌شوند.

از آنجایی که یکی از وظایف مهم دولت‌ها در عرصه پیشرفت اقتصادی، فراهم کردن بستر مناسب آموزشی برای ایده‌پردازان خود می‌باشد، لذا پرداختن به مقوله شناسایی نیازهای آموزشی شرکت‌های دانش‌بنیان و توسعه توانمندی آنان، به‌منظور ارتقاء مهارت‌های لازم جهت تجاری‌سازی ایده‌ها و کاربردی نمودن طرح‌های ارائه شده، بسیار ضروری است.

شرکت‌های دانش‌بنیان از جمله سرمایه‌های ارزشمند کشورها در عرصه‌های مختلف تولیدی و خدماتی و... به‌شمار می‌روند. بدیهی است که در ایران که کشوری در حال توسعه می‌باشد، تجاری‌سازی شرکت‌های دانش‌بنیان می‌تواند به‌روند سازندگی کشور بالاخص در زمینه آموزشی کمک قابل توجهی نماید. بنابراین تلاش برای نیازسنجی آموزشی هرچه بیشتر شرکت‌های دانش‌بنیان و برنامه‌ریزی برای تجاری‌سازی این شرکت‌ها یکی از ضرورت‌های این مهم می‌باشد که می‌بایست باتوجه ویژه به نیازهای آموزشی این شرکت‌ها در راستای تجاری‌سازی در حوزه ICT و تلاش برای مرتفع‌سازی آنها تمهیدات لازم اتخاذ گردد.